

*Ми ї'стось за те, чому
немає чини в усьому світі —
за Батьківщину.*
О. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

**Громадська наукова організація
«Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління»**

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

*(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*

Випуск № 8(10) 2022

Київ – 2022

ISSN 2786-5274 Print
УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8\(10\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8(10))

**«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Державне управління»,
Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»):
журнал. 2022. № 8(10) 2022. С. 414.**

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 08.08.2022, № 3/8-22)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.*

Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290 журналу присвоєно категорію "Б" із права.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89 журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління.

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення результатів наукових досліджень.

Головний редактор

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- **Балахтар Катерина Сергіївна** - доктор філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов Національного університету ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Бельська Тетяна Валентинівна** - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)
- **Гбур Зоряна Володимирівна** - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- **Дацій Олександр Іванович** — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Дегтяр Олег Андрійович** — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- **Журавльова Лариса Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Hurin R.S., Petukhova T.A., Yatsii O.M. <i>THE IMPORTANCE OF SELF-IMPROVEMENT FOR THE FORMATION OF THE FUTURE TEACHERS' PROFESSIONAL MOBILITY</i>	12
Бержанір А.Л., Запорожець М.О. <i>ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ НАУКИ У ЗДОБУВАЧІВ PhD ПРОГРАМ</i>	22
Бхіндер Н.В., Мардаренко О.В., Мітькіна Є.М. <i>МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ СУЧАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКSIКИ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВВНЗ</i>	31
Дячок Н.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ЕЛЕКТРОНОДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ</i>	45
Загородня А.А. <i>СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНІ ІДЕЇ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ В ОСМИСЛЕННІ М. КОЦЮБИНСЬКОГО</i>	56
Качалова Т.В., Лісовець О.В., Новгородський Р.Г. <i>ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	67
Красюк І.О., Удріс І.М. <i>ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА: ВИДАННЯ НАУКОВЦІВ КИЇВСЬКОГО КОЛА У РОКИ УНР</i>	77
Мельничук Л.Б., Пагута Т.І., Артюшок В.С. <i>ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРО ПРОФЕСІЇ ДОРΟΣЛИХ</i>	88
Островська М.Я. <i>МЕТОД ПРОЄКТІВ - ЯК ОДИН ІЗ ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ, ЯКИЙ ВИКОРИСТОВУЮТЬ У НУШ</i>	100

- Рижиков В.С., Горячева К.С., Савран В.О., Кубявка М.Б.** 112
ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА СИСТЕМНОЇ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І НАУКОВИХ УСТАНОВ В СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ
- Семенова А.М.** 124
УЧАСТЬ О. ПАЩЕНКО У РЕАЛІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ПРОЄКТУ У КАМ'ЯНЦІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ
- Січкаренко Г.Г., Овсієнко А.С., Яременко С.А.** 134
ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ПРАКТИК В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ СЬОГОДНІ
- Стешиц І.В.** 145
ПЕДАГОГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛІВ-ПОЧАТКІВЦІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ
- Терещенко М.М.** 156
ПРОФЕСІОНАЛ З ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КЛЮЧОВІ ВИМОГИ, ЗНАННЯ, ІНФОРМАЦІЯ
- Титаренко О.І., Мессінг М.О.** 168
ТЕСТУВАННЯ ЯК ВИД КОНТРОЛЮ ПРИ НАВЧАННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ
- Ткаченко О.П., Хайтович М.В., Темірова О.А.** 175
ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРЯ
- Хроленко М.В.** 189
ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

СЕРІЯ «Економіка»

- Бригілевич Г.М., Мальська М.П.** 202
РОЛЬ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ ЯК СКЛАДОВОЇ МІЖНАРОДНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ
- Залюбінська Л.М., Кіріліна М.А.** 212
ВИКОРИСТАННЯ СИТУАЦІЙНОГО ПІДХОДУ У ВИБОРІ СТРАТЕГІЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ

- Івахненко І.С., Демидюк О.О., Приходько Д.О.** 219
ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ПЛАТІЖНОГО ЗАСОБУ В ЖИТЛОВОМУ БУДІВНИЦТВІ
- Коба А.А.** 234
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТРАНСПОРТУ
- Лабунська С.В., Собакар М.В.** 243
УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПОКАЗНИКІВ ВПЛИВУ НА ВНУТРІШНЬО ГЕНЕРОВАНИЙ ГУДВІЛ ТА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА
- Охрименко І.Б., Ярошенко С.С.** 258
СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ПРОЯВУ ТА УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕНТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ В УКРАЇНІ
- Поповиченко І.В., Кірнос О.В., Зозуля Н.В.** 269
ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ Й РОЗВИТКУ СИСТЕМ ТА ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАННЯ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ
- Тимченко Ю.В., Проскуріна М.О.** 279
КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА ЯК КАТАЛІЗАТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ

СЕРІЯ «Державне управління»

- Бєлай С.В., Писаревський С.В.** 290
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНИМ ПАРТНЕРСТВОМ У ЛОГІСТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СИЛ БЕЗПЕКИ
- Борщевський В.В., Засадко В.В., Василиця О.Б.** 302
ХИБНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: ІНСТИТУЦІЙНІ ЧИННИКИ ПОХОДЖЕННЯ ТА ЗАСОБИ ПОДОЛАННЯ
- Бурдонос Л.І., Ігнатенко Н.В., Ковтун О.В.** 314
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ
- Іжа М.М., Матвєєнко І.В.** 323
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ

- Карпінський Б.А., Карпінська О.Б.** 335
ОСНОВИ ПАРТНЕРСЬКИХ Й ДІЛОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ЗА ПРОЯВУ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ І ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ЗБУРЕНЬ
- Лікарчук Н.В., Лікарчук Д.С.** 350
АКМЕОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ
- Матвієнко Л.В., Кравчук О.Ю.** 358
ПОЛІТИЧНА СИНГУЛЯРНІСТЬ ГЕТЬМАНЩИНИ (ІІ ПОЛОВИНА XVII–ПОЧАТОК XVIII СТОЛІТТЯ)
- Шандрик В.І.** 368
ЗМІСТ ТА НАУКОВЕ РОЗУМІННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ІНФРАСТРУКТУРІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДСТВА ТА ПРОЦЕСАХ ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ

СЕРІЯ «Право»

- Белікова М.І.** 381
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Гаращук І.В.** 393
НОРМОТВОРЧІСТЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ

СЕРІЯ «Психологія»

- Пащенко В.В.** 403
СТРУКТУРА КОМПЕТЕНТНОСТІ СТВОРЕННЯ КОМАНДНО-ЦІЛЬОВОЇ МОТИВАЦІЇ ДЛЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ГРУПИ

УДК 330.43

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8\(10\)-243-257](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8(10)-243-257)

Лабунська Світлана Віталіївна доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і бізнес-консалтингу, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, просп. Науки, 9а, м. Харків, 61166, тел.: (057) 702-18-30, <http://orcid.org/0000-0002-0989-6806>

Собакар Маргарита Вікторівна аспірант кафедри обліку і бізнес-консалтингу, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, просп. Науки, 9а, м. Харків, 61166, тел.: (099) 113-76-14, <https://orcid.org/0000-0003-2531-907X>

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПОКАЗНИКІВ ВПЛИВУ НА ВНУТРІШНЬО ГЕНЕРОВАНИЙ ГУДВІЛ ТА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. На сучасному етапі розвитку світової економіки, що характеризується як інформаційна економіка або економіка знань, роль визначальних факторів забезпечення конкурентоспроможності підприємства перейшла до нематеріальних ресурсів, особливо інтелектуально-інформаційного характеру. Проте, існування обмежень до їх облікового відображення спричиняє значний розрив між балансовою та ринковими вартостями підприємства, які пояснюються як гудвіл та отримані додаткові економічні переваги. Тому актуальним питанням є дослідження природи формування гудвілу, виділення чинників, які підвищують оціночну вартість підприємства як бізнес-одиниці та впливають на рішення щодо інвестування. Інструментом до вирішення поставленої аналітичної проблеми можуть стати методи математичного моделювання.

Метою статті є розробка загального підходу до моделювання впливу факторів, що формують внутрішньо генерований гудвіл, на показники привабливості підприємства для інвестування для визначення найбільш значимих елементів гудвілу.

В статті пропонується розуміння гудвілу як додаткових вигід від наявності ресурсів у підприємства та якістю управління ними, тобто, на відміну від існуючого підходу, нематеріальні ресурси є не складовою гудвілу, а одним з факторів його формування. Зазначено, що на формування гудвілу, а в результаті і привабливості підприємства, впливає не просто наявність нематеріальних ресурсів, а саме здатність ефективно використовувати ці ресурси в процесі здійснення господарської діяльності. Обґрунтовано, що ключовими групами факторів, необхідними для формування гудвілу, є наявність ідентифікованих та не ідентифікованих нематеріальних активів, проведення інноваційної діяльності та якість наявних матеріальних активів. В

статті запропоновано системи показників щодо оцінки привабливості підприємства та кожної з груп факторів формування гудвілу. Розроблено загальний підхід до канонічного моделювання впливу факторів формування гудвілу на привабливість підприємства, алгоритм такого аналізу, загальний вигляд кожної з моделей та можливості аналізу отриманих результатів. Практичним значенням пропозицій є надання можливості зрозуміти характер взаємозв'язку показників факторів гудвілу та інвестиційної привабливості підприємства в процесі формування його вартості, виявити критичні точки для розробки управлінських рішень.

Ключові слова: гудвіл, інвестиційна привабливість, канонічне моделювання, нематеріальні ресурси, фактори.

Labunska Svitlana Vitaliivna Doctor of Economic Sciences, professor, professor of the department of Accounting and Business Consulting, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Nauky Ave., 9a, Kharkiv, 61166, tel.: (057) 702-18-30, <http://orcid.org/0000-0002-0989-6806>

Sobakar Marharyta Viktorivna PhD student, the department of Accounting and Business Consulting, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Nauky Ave., 9a, Kharkiv, 61166, tel.: (099) 113-76-14, <https://orcid.org/0000-0003-2531-907X>

IMPROVING THE APPROACH TO ASSESSING THE RELATIONSHIP BETWEEN INDICATORS OF IMPACT ON INTERNALLY GENERATED GOODWILL AND INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE ENTERPRISE

Abstract. At the current stage of development of the world economy, which is characterized as an information economy or a knowledge economy, the role of determining factors in ensuring the competitiveness of an enterprise has shifted to intangible resources, especially of that have intellectual and informational nature. However, the existence of restrictions to their accounting causes a significant gap between the book and market values of the enterprise, that is explained as goodwill and additional economic benefits obtained. Therefore, an urgent issue is the study of the nature of goodwill formation, the selection of factors that increase the value of enterprise as a business unit and influence on investment decisions. Mathematical modeling methods can become a tool for solving that analytical problem.

The purpose of the article is to develop a general approach to modeling the influence of factors that form internally generated goodwill on indicators of the enterprise's attractiveness for investment in order to determine the most significant elements of goodwill.

The article offers the way of goodwill understanding as additional benefits from the availability of resources in the enterprise and the quality of their

management, so, unlike the existing approach, intangible resources are not a component of goodwill, but one of the factors of its formation. It is noted that the formation of goodwill and the attractiveness of the enterprise as a result, is influenced not only by intangible resources holding, but also by the ability to use these resources effectively in the process of economic activity. It is substantiated that the key groups of factors of goodwill formation are holding of the identified and unidentified intangible assets, the implementation of innovative activities and the quality of existing tangible assets. The article proposes a system of indicators for assessing the attractiveness of the enterprise and each of the groups of factors of goodwill formation. A general approach to the canonical modeling of the influence of goodwill formation factors on the attractiveness of the enterprise, an algorithm for such analysis, the general structure of each of the models and the possibility of analyzing the obtained results have been developed. The practical value of the proposals is providing an opportunity to understand the nature of the relationship between the indicators of goodwill formation factors and the investment attractiveness of the enterprise in the process of forming its value, to identify critical points for the development of management decisions.

Keywords: canonical modeling, goodwill, investment attractiveness, intangible resources, factors.

Постановка проблеми. Функціонування підприємств в рамках інформаційної парадигми розвитку світової економіки характеризується зміною ролі факторів виробництва у процесі забезпечення ефективності діяльності. Ключове значення для забезпечення конкурентоспроможності зараз мають нематеріальні ресурси інтелектуально-інформаційного характеру. Саме наявність таких ресурсів і можливість їх використання в господарській діяльності підвищує оціночну вартість підприємства як бізнес-одиниці. Проте, існуючі обмеження щодо обліку нематеріальних активів не дозволяють відображати значне коло нематеріальних ресурсів, які фактично наявні та беруть участь в господарській діяльності. В результаті цього спостерігаються значні розбіжності між балансовою та ринковими вартостями підприємства, які пояснюються наявністю внутрішньо згенерованого гудвілу та забезпечують можливість отримання бізнес-одиницею додаткових конкурентних та економічних переваг.

Вирішенням означеної проблеми, щодо більш обґрунтованої оцінки активів підприємства, що сформовані в результаті його господарської діяльності, може стати удосконалення облікового відображення нематеріальних ресурсів та витрат на їх формування у складі певних активів підприємства. Проте це вимагає доведення їх впливу як на гудвіл, так і на вартісні характеристики підприємства. Тому значної актуальності набула проблема дослідження процесу формування гудвілу та аналізу його складових для забезпечення можливості управління вартістю підприємства. Крім того,

необхідним є встановлення характеру впливу гудвілу на інвестиційну привабливість підприємства та визначення можливостей оцінки таких процесів. Інструментом до вирішення поставлених аналітичних проблем можуть стати методи математичного моделювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ролі гудвілу в оцінці підприємства та аналіз впливу елементів на його формування проводили в своїх роботах такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як І. Бланк, Е. Хендріксен, Е. Брукінг, В.М. Диба [1], Є. Є. Іонін [2], В. В. Кошевець [3], С.Ф. Легенчук [4], О.Л. Фаїзова, Г.В. Уманців та інші. Незважаючи на значний інтерес до вивчення формування та впливу гудвілу на вартість підприємства, на сьогоднішній день відсутнє чітке розуміння сутності та структури гудвілу, факторів, що забезпечують його створення та формування оціночних характеристик підприємства. Авторами аналізувались фактори, пов'язані лише з наявністю витрат на інноваційну діяльність та формування неідентифікованих нематеріальних активів. Крім того, обмеженим є аналітичні інструменти, що використовували для подібних досліджень, а саме використання лише регресійних моделей для характеру впливу певних факторів на гудвіл [1-4].

Метою статті є розробка загального підходу до моделювання впливу факторів, що формують внутрішньо генерований гудвіл, на показники привабливості підприємства для інвестування з метою визначення найбільш значимих елементів гудвілу.

Виклад основного матеріалу. У світовій практиці гудвіл розглядається як невідчутні додаткові вигоди, зумовлені якістю ведення бізнесу та ефективністю управління, які надають підприємству конкурентні переваги у галузі та можливість отримувати додаткові доходи.

На даний момент існує два основних підходи до трактування сутності гудвілу:

1) гудвіл як додаткова вартість підприємства, що проявляється у перевищенні ринкової вартості підприємства над балансовою та отриманням вищого обсягу прибутку порівняно з середньогалузевими показниками;

2) гудвіл як не ідентифіковані нематеріальні активи, що не можуть бути відображеними на балансі підприємств згідно з правилами обліку.

Дані підходи є взаємопов'язаними, так як формалізація гудвілу відбувається при отриманні додаткового прибутку та вимірюється під час оцінки підприємства, а його формування пов'язано саме з наявністю нематеріальних ресурсів у підприємства та витратами на їх формування. Тобто, внутрішньо генерований гудвіл є результатом управління та використання нематеріальних ресурсів підприємства, а лише наявність у підприємства нематеріальних активів ще не є свідченням формування гудвілу. Необхідно зазначити, що важливим для підприємства є не сама наявність нематеріальних ресурсів як таких (наприклад, знань у персоналу, інформації, технології виробництва), а здатність ефективно використовувати ці ресурси в процесі

збільшення господарської діяльності. Тобто, гудвіл необхідно розуміти як додаткові вигоди від наявності ресурсів у підприємства та якості управління ними, забезпеченою організаційним та компетентністним рівнем системи менеджменту суб'єкту господарювання. Таким чином, нематеріальні ресурси є не складовою гудвілу, а одним з факторів його формування.

Проте, на даному етапі постає дискусійне питання щодо процесу формування внутрішнього гудвілу. В науковій спільноті поширений підхід, що гудвіл генерується нематеріальними активами, а саме не ідентифікованою їх часткою. Проте, на нашу думку, такий підхід обмежує дійсне коло факторів формування гудвілу підприємства. Інтелектуально-інформаційні ресурси, не ідентифіковані в обліку, в умовах інформаційної парадигми розвитку набули ролі основного генератора вартості підприємства. Проте, використання інших видів ресурсів підприємства також може відобразитися у формі створення внутрішнього гудвілу. Зокрема, витрати інноваційної діяльності формують як досвід працівників, так і капіталізуються у формі патентів та об'єктів авторського права, що підвищує ефективність діяльності підприємства. Якість програмного забезпечення, отримані ліцензії та інші права на використання ресурсів розширюють можливості функціонування підприємства та прямо впливають на його загальну вартість як бізнес-одиниці. Активи матеріального характеру, такі як новітні машини та обладнання, інноваційні інструменти, що характеризуються підвищеною продуктивністю, швидкістю та якістю роботи, також є генератором підвищеного прибутку та росту вартості підприємства. Балансова вартість основних засобів не завжди повною мірою відображає внесок матеріальних активів до кінцевого результату діяльності та загальної вартості підприємства.

Таким чином, формування гудвілу пов'язано з такими ключовими факторами, як наявність ідентифікованих та не ідентифікованих нематеріальних активів, проведення інноваційної діяльності та якість наявних матеріальних активів. Генерування гудвілу залежить від збалансованості усіх елементів системи факторів, взаємодія яких також супроводжується синергетичними ефектами, що збільшують потенціал зростання вартості підприємства. Тому оцінка та аналіз гудвілу необхідні не лише перед продажем компанії, як передбачено нормативними документами, але і протягом поточної діяльності з метою планування та прогнозування потенційного зростання, утримання певного сегменту ринка, реалізації ефективних управлінських рішень.

Удосконалення методики обліку нематеріальних активів, в т.ч. і внутрішнього гудвілу, перш за все потребує визначення ступеню важливості даних об'єктів у діяльності підприємств. Зокрема, необхідно встановити наявність ступеню залежності між привабливістю підприємства для потенційних інвесторів та гудвілом.

Можливість встановлення взаємозв'язку між формуванням гудвілу та інвестиційною привабливістю забезпечується методами математичного

моделювання. Задачі виявлення статистичної наявності, тісноти та напрямку взаємозв'язків між структурними елементами системи показників успішно вирішуються шляхом застосування методів канонічного аналізу, які дозволяють знаходити максимальні кореляційні зв'язки між групами величин. Тому для оцінки впливу на формування гудвілу та привабливості підприємства обрано методіку канонічного моделювання, що оперує канонічними кореляціями – кореляціями між взаємопов'язаними системами факторних і результируючих ознак.

Перевагою канонічного аналізу над факторним, що переважно застосовується для аналізу гудвілу та встановлює зв'язки усередині однієї множини змінних, є розширення можливостей дослідження та визначення ключових показників впливу в різних множинах даних [5].

Метою канонічного моделювання формування гудвілу є обґрунтування впливу внутрішнього гудвілу на привабливість та оцінку підприємства за рахунок того, що оціночні показники, важливі для інвесторів, формуються під впливом тих же факторів, що і внутрішній гудвіл. Даний метод дозволить оцінити вплив факторів в рамках елементів гудвілу на показники інвестиційної привабливості підприємства, які формують його вартість, відображають позиціонування на ринку та є визначальними під час прийняття рішення про можливість придбання підприємства.

Під час моделювання впливу внутрішнього гудвілу на привабливість підприємства перевіряються наступні гіпотези:

- 1) найбільший вплив на формування гудвілу мають інформаційно-інтелектуальні ресурси;
- 2) гудвіл формується в результаті наявності та використання як нематеріальних, так і матеріальних активів;
- 3) гудвіл не можна повністю ототожнювати лише з не ідентифікованими нематеріальними ресурсами.

Алгоритм канонічного моделювання впливу гудвілу на привабливість підприємства включає наступні етапи дослідження:

1. Вибір оціночних показників на основі експертного підходу щодо їх можливості до відображення як привабливості підприємства, так і факторів формування гудвілу

Внутрішньо генерований гудвіл забезпечує формування додаткової вартості підприємства та його конкурентних переваг, покращує фінансовий стан компанії та, як наслідок, її інвестиційну привабливість. Тому у роботі за базу оцінки діяльності підприємства обрано показники майнового стану, ліквідності, рентабельності, платоспроможності, які показують ефект додаткових економічних вигід від генерування гудвілу, а саме темпи росту доходу та прибутку, рентабельність активів та інвестицій, операційний важіль, коефіцієнти оборотності активів, співвідношення власних і залучених коштів, покриття, оновлення основних засобів.

Вхідними даними для аналізу формування гудвілу є система показників факторів впливу, структурована за такими основними складовими:

1. *Індикатори наявності не ідентифікованих нематеріальних активів* – характеризується показниками щодо наявності та управління інформаційно-інтелектуальними ресурсами, можливості формування інтелектуального потенціалу та клієнтських відносин. Дана група факторів оцінюється на основі таких часткових показників (індикаторів):

1) наявність та якість клієнтської бази, що впливає на формування клієнтського капіталу та оцінюється експертним методом на основі дослідження таких критеріїв як різноманітність клієнтської бази, наявність постійних постачальників та покупців, наявність покупців з великими обсягами збуту, географія збуту та інші;

2) наявність та якість власних торгових марок та брендів, що також оцінюється експертним методом та впливає на позиціонування на ринку та формування клієнтської бази;

3) якість системи менеджменту, оцінена експертним методом на основі аналізу формування системи управління та загальної організаційної структури підприємства за критеріями інформаційної прозорості бізнесу, ділової етики, рівня управління персоналом та соціальної відповідальності, інноваційності бізнес-процесів;

4) час дифузії інформації, оцінений експертним методом, що показує швидкість втрати інформацією корисності та можливості приносити економічні вимоги;

5) рівень альтернативного прибутку, оцінений експертним підходом, для визначення можливості зростання прибутку від наявності та використання інформаційного ресурсу в процесі діяльності;

6) коефіцієнт стабільності кадрів як показник накопиченого досвіду працівників;

7) коефіцієнт підвищення кваліфікації, що представляє активність підприємства щодо підвищення власного інтелектуального потенціалу;

8) коефіцієнт інтелектуального рівня працівників для визначення потенційних можливостей для проведення інноваційної діяльності та накопичення інформаційного ресурсу;

9) частка витрат на підвищення кваліфікації в операційних витратах, що представляє ступінь важливості для підприємства формування висококваліфікованого персоналу та підвищення інтелектуального потенціалу;

10) коефіцієнт раціоналізаторської активності, що характеризує рівень інноваційної та інтелектуальної діяльності на підприємстві;

11) трудомісткість виробництва, який показує на міру підвищення ефективності діяльності за рахунок інтелектуальної та інноваційної складової.

2. *Показники рівня витрат інноваційної діяльності* – дана група характеризується рівнем інноваційності підприємства, активності здійснення

НДДР, що формує інноваційний потенціал та додаткові можливості функціонування підприємства, та оцінюється наступними індикаторами:

1) частка витрат на інновації – показник активності проведення інноваційної діяльності та формування інформаційно-інтелектуальних ресурсів на підприємстві;

2) темп росту витрат на інновації, який показує швидкість переходу підприємства до інноваційного напрямку розвитку;

3) Частка витрат на організаційні, процесні та маркетингові інновації, що характеризує рівень витрат на удосконалення технології виробництва, організації підприємства, логістичних систем тощо, які формують інформаційний ресурс, але визнаються витратами періоду.

3. *Показники наявності ідентифікованих нематеріальних активів*, які характеризують потенціал нематеріальних активів у генеруванні вартості підприємства, їх якісний склад та активність формування, а саме:

1) темп росту нематеріальних активів;

2) частка нематеріальних активів в активах підприємства – разом з попереднім показником відображають потенціал до формування гудвілу наявними об'єктами інтелектуальної власності, новітнім програмним забезпеченням, отриманими ліцензіями тощо;

3) частка прав на користування ресурсами та ліцензій в нематеріальних активах;

4) частка патентів в нематеріальних активах;

5) частка програмного забезпечення в нематеріальних активах;

6) коефіцієнт оновлення нематеріальних активів, який відображає потенціал до формування гудвілу за рахунок оновлення складових нематеріальних активів;

7) частка капітальних інвестицій нематеріальних активах.

4. *Показники ефективності використання матеріальних активів підприємства*, що оцінюють придатність матеріальних активів до підвищення результативності діяльності підприємства, збільшення його прибутку та якісно вищого рівня продуктивності, та включають наступні оціночні індикатори:

1) темп росту балансової вартості основних засобів, що характеризує зростання потенційних можливостей до генерування гудвілу основними засобами;

2) середній стан обладнання, визначений експертним підходом на основі аналізу частки повністю зношених основних засобів підприємства, встановлених строків корисного використання, терміну експлуатації обладнання, активності капіталовкладень в оновлення основних засобів, технічні характеристики та інноваційність наявного обладнання;

3) коефіцієнт придатності основних засобів, який відображає частку основних засобів, яка придатна для експлуатації та забезпечує продуктивність виробництва;

4) частка основних засобів виробничого призначення в активах, що характеризує ступінь потенційних можливостей продукування результативності та генерування економічних вигід в процесі господарської діяльності;

5) коефіцієнт оборотності оборотних активів, який відображає ефективність управління матеріальними активами та можливість генерування прибутку від удосконалення управління запасами, використання більш якісної сировини;

6) фондвіддача як основний показник продуктивності наявних основних засобів підприємства та їх ролі в отримання додаткових економічних вигід.

2. Формування системи вхідних даних, а саме визначення розрахункових та якісних значень запропонованих показників на основі поєднання кількісних та експертних методів. Даний етап проводиться на основі інформації, отриманої з фінансової та корпоративної звітності підприємства, первинних документів, внутрішніх управлінських звітів.

Для визначення показників експертними підходами застосовуються методи опитувань та експертного оцінювання. Для цього мають бути розроблені анкети із зазначенням всіх критеріїв, важливих для оцінки, їх значимості та шкали оцінювання. Межі значень кожного критерію мають бути чітко визначеними в бальній системі з детальним поясненням кожного оціночного інтервалу. Шкала класифікації значень показників має бути диференційованою, мати рівні інтервали, простою та компактною в інтерпретації [1].

Важливою умовою даного етапу є якісна обробка вхідних даних. Отримані значення показників виражені в різних одиницях виміру, мають як точний кількісний характер, так і якісні (бальні) характеристики, що ускладнює зіставлення та порівняння даних. Тому для вирішення даної проблеми пропонується проведення стандартизації даних, а саме переводу отриманих оцінок до нульового середнього та одиничного стандартного відхилення. Тобто, формується нова система перетворених показників з розмірністю значень [-1; 1]. В результаті зміни розмірності, співставлення, подальший аналіз та інтерпретація даних стають більш об'єктивними та достовірними.

3. Формування моделей впливу факторів формування гудвілу на привабливість підприємства.

Канонічною кореляцією є кореляція між новими компонентами (канонічними змінними) U і V [6]:

$$U = a_1y_1 + a_2y_2 + \dots + a_qy_q,$$

$$V = b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_px_p,$$

де a_i і b_j – коефіцієнти лінійного розкладу канонічних змінних за відповідними показниками двох систем.

На даному етапі вплив кожної з груп факторів на показники привабливості підприємства аналізується на основі формування парних моделей залежності системи оціночних показників діяльності підприємства (U)

від кожної з груп факторів формування внутрішнього гудвілу (V). Таким чином, для оцінки значимості кожної з груп елементів показників формування внутрішньо генерованого гудвілу в процесі забезпечення інвестиційної привабливості підприємства необхідно сформувати 4 моделі канонічної кореляції між компонентами U і V. Канонічна змінна U, представлена оціночними показниками привабливості підприємства для потенційного інвестора, є спільною для всіх моделей. Канонічна змінна V в кожній з моделей представлена групами показників факторів впливу на формування внутрішньо генерованого гудвілу:

V_1 – внутрішньо генерований гудвіл, сформований неідентифікованими нематеріальними активами (показники $x_1 - x_{11}$);

V_2 – внутрішньо генерований гудвіл, сформований витратами на інноваційну діяльність, що продукують інформаційно-інтелектуальний ресурс (показники $z_1 - z_3$);

V_3 – внутрішньо генерований гудвіл, сформований ідентифікованими нематеріальними активами, що визнаються в загальному порядку активами відповідно до ПСБО та МСБО (показники $m_1 - m_7$);

V_4 – внутрішньо генерований гудвіл, сформований матеріальними активами за рахунок їх оновлення та покращення технічних характеристик (показники $n_1 - n_6$).

Процес канонічного моделювання починається з надання вхідних даних кожної з груп показників у матричному вигляді. Такі показники мають бути сформованими у два масиви даних з однаковою кількістю рядків N (об'єктів дослідження) та однаковою або різною кількістю стовпців-змінних (в залежності від кількості обраних факторів). Наприклад, для виявлення зв'язку між показниками привабливості підприємства та системою факторів, пов'язаних з не ідентифікованими нематеріальними активами, матриця вхідних даних має наступний вид:

$$\begin{pmatrix} U_{11} & U_{21} & \dots & U_{91} & x_{11} & x_{21} & \dots & x_{111} \\ U_{12} & U_{22} & \dots & U_{92} & x_{12} & x_{22} & \dots & x_{112} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ U_{1n} & U_{2n} & \dots & U_{9n} & x_{1n} & x_{2n} & \dots & x_{11n} \end{pmatrix},$$

де n – кількість спостережень, що включені в модель (кількість підприємств або періодів, що аналізуються).

Загальний підхід до моделювання формування внутрішнього гудвілу представлено на рис. 1.

Задача моделювання полягає у пошуку лінійної комбінації (a straight line axis) змінних кожної з двох множин даних таким чином, щоб їх кореляція була максимально можливою [7].

4. Аналіз отриманих результатів канонічного моделювання та їх інтерпретація.

Основними показниками, що аналізуються на даному етапі, є коефіцієнти кореляції, що показують тісноту зв'язку між двома множинами даних та в рамках кожної з множин.

Крім того, визначаються показники, що характерні для канонічного моделювання, а саме канонічні ваги (показують внесок кожної змінної у загальну модель).

Аналіз значень канонічних ваг дозволяє визначити ступінь впливу кожного із факторів на результативну систему оціночних характеристик інвестиційної привабливості підприємства. Чим вищим є значення канонічної ваги, тим більшим є вплив відповідного фактору на загальну канонічну змінну. Такий аналіз дозволяє визначити резерви росту гудвілу для забезпечення інвестиційної привабливості підприємства в рамках кожного множини факторів впливу.

Для проведення більш детальної інтерпретації отриманих канонічних коренів рекомендується проведення аналізу канонічних навантажень факторів, тобто кореляцій між канонічними змінними та змінними з кожної множини [7]. Це дозволяє краще зрозуміти характер впливу факторів на оціночні показники підприємства. Тому на основі таких даних можливо визначити критичні точки забезпечення формування вартості підприємства та розробляти систему управлінських рішень відповідно до встановлених стратегічних цілей. Тому під час планування управлінського впливу перш за все рекомендується обробка сильно корельованих змінних.

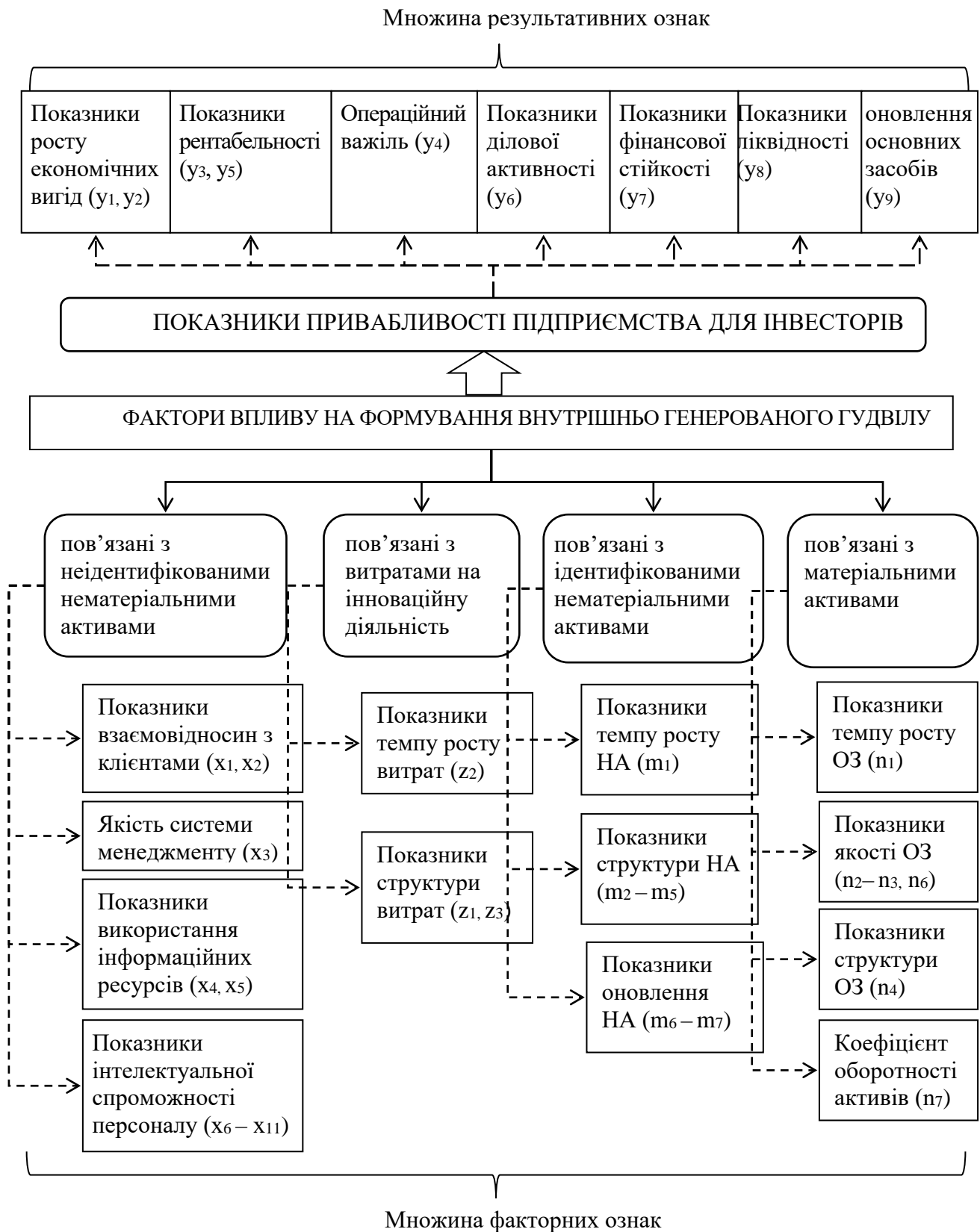

Рис. 1. Загальний підхід до формування моделей канонічного аналізу впливу гудвілу на інвестиційну привабливість підприємства
 Джерело: розроблено авторами

Для визначення можливостей використання канонічного моделювання в процесі аналізу формування гудвілу та його впливу на інвестиційну привабливість підприємства, було сформовано канонічні моделі на основі аналізу даних найбільших підприємств Харківського регіону галузі машинобудування, яка є однією з найбільш інноваційно активних в Україні. Джерелами інформації для аналізу були щорічні звіти про управління, опубліковані на офіційних сайтах підприємств АТ «Турбоатом», АТ «Світло Шахтаря», ПрАТ «Харківський тракторний завод».

Канонічний аналіз проведено засобами програмного пакету Statistica. Отримані результати підтвердили припущення про наявність статистичного зв'язку між кожною з чотирьох груп факторів формування внутрішньо генерованого гудвілу та показниками інвестиційної привабливості підприємства. Так значення коефіцієнтів кореляції показали, що найбільшою тісністю зв'язку з оціночними показниками привабливості підприємства характеризується група факторів відносно неідентифікованих нематеріальних активів ($r = 0,91$), що підтверджує їх значимість в процесі забезпечення вартості підприємства та необхідність обліку та управління. Нижча, але достатньо сильна тіснота зв'язку виявлена із множиною факторів ідентифікованих нематеріальних активів ($r = 0,83$) та витрат інноваційної діяльності ($r = 0,68$). Крім того, встановлено зв'язок між факторами наявності нематеріальних активів та інвестиційною привабливістю ($r = 0,55$), що підтверджує припущення про можливість генерування гудвілу не лише наявністю нематеріальних активів, але й ефективністю їх використання, що обумовлюється організаційно-компетентнісними методами системи менеджменту в цілому. Слід також зазначити, що на кількісну характеристику значущості окремих елементів гудвілу для інвестиційної привабливості має вплив галузева приналежність досліджуваних підприємств, яка обумовлює різний ступінь використання окремих видів активів в процесі господарської діяльності.

Таким чином, змодельовані взаємозв'язки між оціночними показниками, що можуть бути використані для визначення інвестиційної привабливості підприємства (y_1, \dots, y_9), та кожною з чотирьох груп факторів формування гудвілу: за рахунок неідентифікованих нематеріальних активів (x_1, \dots, x_{11}), за рахунок витрат інноваційної діяльності (z_1, \dots, z_3), за рахунок ідентифікованих нематеріальних активів (m_1, \dots, m_7) та за рахунок матеріальних активів (n_1, \dots, n_6) підтверджує взаємодію структурних елементів формування гудвілу у процесі забезпечення зростання привабливості підприємства, та, як наслідок, його вартості.

Висновки. Запропонований підхід канонічного аналізу впливу формування гудвілу на інвестиційну привабливість підприємства на основі множин оціночних показників факторів гудвілу підприємства та привабливості підприємства дозволяє управляти вартістю підприємства. За результатами моделювання можливо формувати рейтинги показників за силою впливу на

кожну з канонічних змінних, які рекомендовано використовувати як основу для визначення напрямів управлінського впливу та прийняття рішень. Результати запропонованого канонічного моделювання дозволяють визначити вплив факторів формування гудвілу на загальну привабливість підприємства та підтверджують значимість кожного елементу. Висока значимість впливу факторів відповідно до неідентифікованих нематеріальних активів підтверджує необхідність удосконалення їх облікового відображення з метою прийняття управлінських рішень. Подальшою перспективою досліджень є моделювання впливу гудвілу на інвестиційну привабливість для підприємств інших галузей господарської діяльності для виявлення можливого існування залежності сили впливу на гудвіл кожної із груп факторів та показників в межах кожної змінної від характеру діяльності.

Література:

1. Диба В. М. Облік та аналіз нематеріальних активів в умовах інституційних змін: теорія і методологія: дис. д-ра екон. наук : Київ, 2017. - 466 с.
2. Іонін Є. Є., Клепакова М. О. Оцінка та аналіз вартості внутрішньо сформованого гудвілу та впливу його компонентів. *Економічний аналіз*. 2017. № 1. С. 192-198.
3. Кошевець В. В. Теоретико-методичні підходи до аналізу структури гудвілу підприємства. *Механізм регулювання економік*. 2013. № 3. С. 140-146.
4. Легенчук С. Ф., Очередько В. Р. Внутрішньо створені нематеріальні активи: особливості визнання та напрями удосконалення бухгалтерського обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2020. № 2(46). С. 24–31.
5. Клебанова Т. С., Гур'янова Л. С., Чаговець Л. О. Бізнес-аналітика багатовимірних процесів : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 272 с.
6. Малярець Л. М., Жуков А. В. Математико-статистичні інструменти діагностики ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства. *Економіка розвитку*. 2013. № 3. С. 121-127.
7. Лупан І.В., Халецька З.П., Чеча В.О. Використання канонічного кореляційного аналізу у педагогічних дослідженнях. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2011. № 10. С. 63-68.

References:

1. Dyba, V. M. (2017). *Oblik ta analiz nematerialnykh aktyviv v umovakh instytutitsiinykh zmin: teoriia i metodolohiia* [Accounting and analysis of intangible assets in conditions of institutional changes: theory and methodology]. *Doctor's thesis*. Kyiv: KNEU im. V. Hetmana [in Ukrainian].
2. Ionin, Ye. Ye., & Klepakova, M. O. (2017). *Otsinka ta analiz vartosti vnutrishno sformovanoho hudvilu ta vplyvu yoho komponentiv* [Assessment and analysis of the value of internally generated goodwill and the impact of its components]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis, 1*, 192-198 [in Ukrainian].
3. Koshevets, V. V. (2013). *Teoretyko-metodychni pidkhody do analizu struktury hudvilu pidpriemstva* [Theoretical and methodological approaches to the analysis of the structure of goodwill of the enterprise]. *Mekhanizm rehuliuivannia ekonomiky – Mechanism of regulation of economies, 3*, 140-146 [in Ukrainian].
4. Lehenchuk, S. F., & Ocheredko, V. R. (2020). *Vnutrishno stvoreni nematerialni aktyvy: osoblyvosti vyznannia ta napriamy udoskonalennia bukhgalterskoho obliku* [Internally created intangible assets: features of recognition and directions for improving accounting]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu – Problems of the theory and methodology of accounting, control and analysis, 2(46)*, 24–31 [in Ukrainian].

5. Klebanova, T. S., Hurianova, L. S., & Chahovets, L. O. (2018). *Biznes-analytyka bahatovymirnykh protsesiv [Business analytics of multidimensional processes]*. Kharkiv : KhNEU im. S. Kuznetsia [in Ukrainian].

6. Maliarets, L. M., & Zhukov, A. V. (2013). Matematyko-statystychni instrumenty diahnostryky efektyvnosti vyrobnycho-hospodarskoi diialnosti pidpriumstva [Mathematical and statistical tools for the diagnosis of the efficiency of the production and economic activity of the enterprise]. *Ekonomika rozvytku – Economics of development*, 3,121-127 [in Ukrainian].

7. Lupan, I.V., Khaletska, Z.P., & Checha, V.O. (2011). Vykorystannia kanonichnoho koreliatsiinoho analizu u pedahohichnykh doslidzhenniakh [Use of canonical correlation analysis in pedagogical research]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia – Scientific notes of NSU named after M. Gogol*, 10, 63-68 [in Ukrainian].